

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-313-2-4>

COMPETENCY PARADIGM IN THE MODERN HIGHER LAW SCHOOL: UNDERSTANDING AND PERSPECTIVES

КОМПЕТЕНТНІСНА ПАРАДИГМА У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ПРАВНИЧІЙ ШКОЛІ: ОСМИСЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Seredynko A. A.

*Postgraduate Student at the Department
of State and Legal Disciplines
International Humanities University
Odessa, Ukraine*

Серединко А. А.

*аспірантка кафедри
державно-правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний
університет
м. Одеса, Україна*

Проблема підвищення якості вищої правової освіти спричинила пошук методологічних шляхів до вирішення вказаної проблеми. Одним з пріоритетних напрямків було визнано становлення в сучасній вищій професійній освіті компетентнісної парадигми, яка базується на компетентнісному підході й означає практичне здійснення зв'язку сфери вищої професійної освіти зі сферою праці.

Проблематика компетентнісного підходу в освіті привернула увагу таких вчених як Н. Бібик, Л. Ващенко, І. Грішина, Е. Зеер, І. Зимня, В. Козирев, Л. Парашенко, Ю. Татур, С. Трубачева, С. Шишов та ін. Однак, не зменшуючи цінності наукового доробку вищезгаданих науковців, дослідження компетентнісної парадигми у сучасній вищій правничій школі подальшого систематичного вивчення.

Мета дослідження є аналіз компетентнісного підходу як методологічної основи реформування вищої юридичної освіти.

В сучасних умовах реформування вищої юридичної освіти на особливу увагу заслуговує набуття майбутнім юристом професійної компетентності. Професійна компетентність є одним з видів ключової компетентності й передбачає володіння професійною діяльністю на достатньо високому рівні, здатність особистості проектувати свій подальший професійний розвиток.

На сучасному етапі поняття «компетентність» широко використовується в нормативній базі щодо регулювання освітнього простору. Так, у Національній доктрині розвитку освіти України серед основних завдань формування особистості виділяється необхідність здобуття компетентностей.

Для більш глибоко вивчення поставленої проблеми слід розглянути, що представляє собою в категоріальному та змістовному аспектах компетентність.

Поняття «компетентність» найбільше використовується по відношенню до освітянської діяльності й означає поінформованість, обізнаність, освіченість у певній галузі.

Словник сучасної англійської мови подає «компетентність» як багатозначне поняття: 1) здатність і вміння здійснювати необхідну діяльність; 2) володіння спеціальною сферою знань; 3) спеціальні вміння для виконання певних професійних обов'язків.

Словник професійної освіти розглядає поняття «компетентність» як сукупність знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності; вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію.

З точки зору І. Зимньої, компетентність – це інтелектуально та особистісно обумовлений досвід соціально-професійної діяльності людини, знання, на базі яких вона здатна використовувати компетенції [2, с. 18].

Г. Селевко інтерпретує компетентність як інтегральну якість особистості, яка проявляється в її загальній здатності та готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях і досвіді, які набуті в процесі навчання і соціалізації та орієнтовані на самостійну й успішну участь у діяльності [4, с. 139].

О. Скакун визначає компетентність як систему інтелектуального, психологічного, морального та діяльного стану спеціаліста, що відображає рівень набутих знань, навичок, досвіду, інформаційної насиченості та інших властивостей у конкретній сфері професійної діяльності [5, с. 133].

Л. Данільчук виділяє основні складові правової компетентності та їх зміст:

1) правова освіченість: правові знання (методологічні та нормативні, загальнотеоретичні та методичні, організаційно-технологічні);

2) правова спрямованість: визнання значимості правових знань та умінь, прагнення до їх вдосконалення;

3) правова готовність: уміння та навички, що забезпечують вирішення кризових ситуацій на правовій основі [1, с. 80].

Узагальнюючий аналіз окремих дефініцій компетентності дає нам можливість зробити висновок про те, що дане явище є складною інтегрованою характеристикою особистості, яка зумовлює його

здатність до реалізації власного потенціалу для успішної професійної діяльності, усвідомлюючи соціальну значущість й особисту відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного вдосконалення в умовах динамічного світу.

Компетентнісний підхід, на відміну від традиційного підходу до засвоєння готових наукових знань й алгоритмів конкретних видів діяльності, зорієнтований на розвиток суб'єкта й пов'язаний з культурою мислення, аналітичною рефлексією, самостійністю й відповідальністю людини за прийняття рішень у діалектичній єдності з духовно-моральними та ціннісними настановами особистості, не залежними від сфери й галузі їх застосування.

Проте, впровадження компетентнісного підходу має свої труднощі, вирішення яких стає нагальною потребою для науковців і освітян. Так, зокрема, Т. Іванова виділяє декілька проблем, вирішення яких вимагає впровадження компетентнісного підходу [3].

Проблема перша полягає в можливій підміні компетентнісним підходом системи предметного предметного змісту освіти. На думку Т. Іванової, дисципліни, в яких переважає діяльнісна компонента, володіють значно більшим потенціалом для реалізації компетентнісного підходу, ніж дисципліни зі знаннево-центричною компонентою. Впровадження компетентнісного підходу до другої групи дисциплін загрожує небезпечністю руйнування їх предметного змісту внаслідок підміни знань загальнопредметними вміннями.

Друга проблема полягає в недостатній розробці понятійного апарату компетентнісного підходу, що створює значні труднощі при визначенні переліку компетенцій. Тому втілення в межах цілої країни в освітніх нормативних документах (стандартах, навчальних програмах) нових понять і термінів вимагає їх детального етимологічного аналізу.

Третя проблема пов'язана з визначенням співвідношення академічних знань і компетентностей. Поняття компетентності є більш широким, ніж знання чи вміння: компетентність об'єднує в собі знання, уміння і навички, життєвий досвід, цінності та ставлення особистості до виконуваної діяльності.

Четверта проблема пов'язана зі складністю оцінювання компетентності. Т. Іванова ставить запитання: «Якщо компетентність – це здатність мобілізувати знання і навички, то яким чином можна виміряти ці здібності? або як виміряти цінності і ставлення до подальшої професійної діяльності?». Звичайно, компетентність як інтегрована якість фахівця, що може проявитися в професійній діяльності, практично не піддається прямому діагностуванню у формі предметних чи

міжпредметних іспитів. Більш ефективною можна вважати атестацію випускника у формі захисту дипломної роботи. Ще одним з можливих підходів до оцінювання компетентності випускника є формування так званого паспорту професійної кар'єри (Portfolio/Passport), що запроваджено в системі вищої професійної освіти деяких розвинутих країн світу. Саме в такому паспорті відображені професійні й соціально-психологічні компетентності випускника, а сам паспорт є не тільки оцінкою професійної підготовки, а й підвищує шанси випускника на працевлаштування й може бути використаний для розвитку його самооцінки і самоаналізу [3, с. 19].

Отже, з вищенаведеного можна зробити висновок про те, що запровадження компетентнісного підходу у вітчизняну систему правничої освіти є пріоритетним напрямом у практичному здійсненні зв'язку сфери освіти з сферою праці. Дана проблема актуалізує перспективи подальших теоретичних розробок щодо визначення переліку компетентностей, якими має володіти майбутній юрист, осмислення їх структурних компонентів, змісту та функціональної ролі у професійній підготовці правника.

Література:

1. Данильчук Л. Категориальная сущность понятия «правовая компетентность». *Современные проблемы науки и образования*. 2013. №. С. 77-83.
2. Зимняя И.А. Общая культура и социально-профессиональная компетентность человека. *Профессиональное образование*. 2006. № 2. С. 14-21.
3. Иванова Т.И. Компетентностный подход к разработке стандартов для 11-летней школы: проблемы, выводы. *Стандарты и мониторинг*. 2004. № 1. С. 16-20.
4. Селевко Г. Компетентности и их классификация. *Народное образование*. 2004. № 4. С. 138-143.
5. Скакун О.Ф., Овчаренко Н.И. Юридическая деонтология: Учебник / О.Ф. Скакун, Н.И. Овчаренко. Харьков: Основа, 1999. 280 с.